

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

**INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj - oktobar/listopad 2015. godine**

Sarajevo, decembar/prosinac 2015. godine

Sadržaj:

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	4
1.1. <i>Industrijska proizvodnja</i>	4
1.2. <i>Tržište rada</i>	5
2. Javne finansije.....	6
2.1. <i>Indirektni porezi u BiH</i>	6
2.2. <i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH</i>	8
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	9
3.1. <i>Cijene – Indeks potražачkih cijena (CPI)</i>	9
3.2. <i>Monetarni agregati</i>	9
3.3. <i>Prosječna obvezna pričuva</i>	10
3.4. <i>Devizne pričuve Centralne banke BiH</i>	10
3.5. <i>Depoziti</i>	11
3.6. <i>Kredit</i>	12
3.7. <i>Berze</i>	12
4. Vanjski sektor.....	13
5. Strane direktne investicije.....	16

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Dostupni ekonomski indikatori za oktobar ukazuju na moguće smanjenje finalne potrošnje koje je uz djelovanje svjetskih cijena i skroman izvozni rast dovelo do značajnog nominalnog smanjenja vanjskotrgovinskog deficita roba od 15,1%. Ovo ukazuje na moguće usporavanje ekonomske aktivnosti u odnosu na prvih devet mjeseci kada je domaća tražnja bila u blagom porastu uz brži izvozni rast, te znatno skromnije smanjenje vanjskotrgovinskog deficita.

Oktobarsko smanjenje PDV prihoda prema poreskim prijavama od 4,7% (g/g) praćeno realnim smanjenjem prometa maloprodaje u odnosu na septembar od 2,5% su bili glavni indikatori smanjenja finalne potrošnje. Istina, pri tome je približno polovica smanjenja PDV prihoda uzrokovana deflacijom iz oktobra od 1,8%, dok je promet maloprodaje (uprkos padu u odnosu na septembar) još uvijek bio za 1,6% realno veći u odnosu na oktobar prethodne godine.

Godišnje povećanje industrijske proizvodnje u oktobru od 4% (odnosno 1,8% u odnosu na septembar) je u velikoj mjeri pratilo robni izvoz koji je zabilježio nominalni rast od 2,2% (g/g). S druge strane, nominalno smanjenje robnog uvoza od 6,2% je bilo odraz slabe domaće tražnje i izvoza s jedne, te pada svjetskih cijena u oktobru s druge strane. Ovo je zajedno sa povećanjem izvoza dovelo do značajnog smanjenja vanjskotrgovinskog deficita roba u oktobru od 15,1%. Pri tome je realno smanjenje po svemu sudeći bilo znatno niže imajući u vidu smanjenje svjetskih cijena. Tako je npr. u trećem tromjesečju uprkos nominalnom smanjenju robnog deficita od 10% realni pad iznosio svega 2,4%. Slika je donekle pozitivnija na nivou deset mjeseci. Tada je zabilježen blag godišnji rast PDV prihoda po poreskim prijavama od 0,9% praćen snažnim realnim rastom prometa maloprodaje od 8% uz deflaciju od 0,9%. Nominalni rast robnog izvoza od 4% je bio praćen realnim rastom industrijske proizvodnje od 2,7% (g/g).

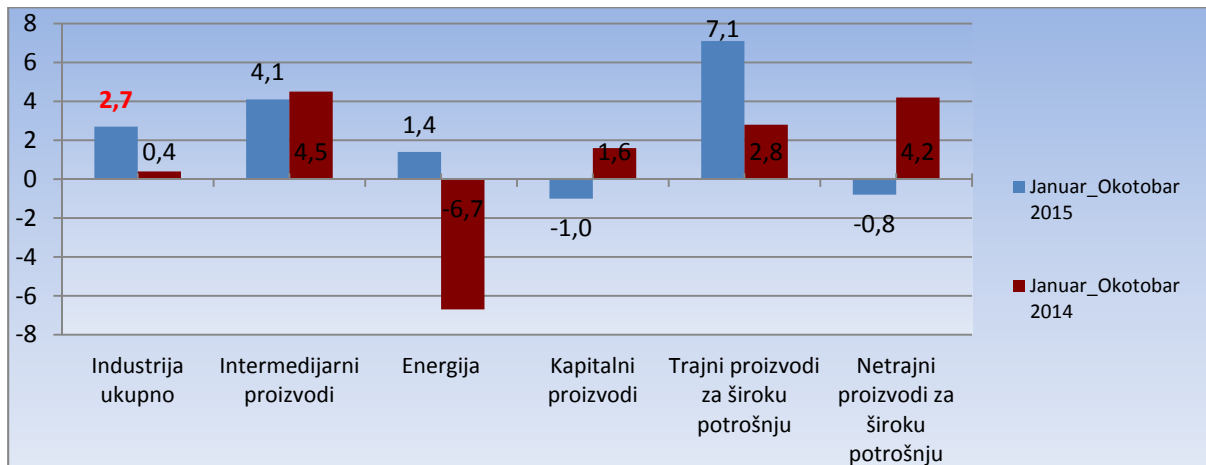
S druge strane, blago nominalno smanjenje robnog uvoza od 1,6% je ponajviše bilo posljedica smanjenja uvoznih cijena od 2,3% u prvom i 3,9% u trećem tromjesečju 2015 godine. Ovo zapravo ukazuje na blag realni rast robnog uvoza zbog čega je i realni pad deficita (1,5-2%) u prvih deset mjeseci bio znatno ispod nominalnog (8%).

1. Realni sektor

1.1. Industrijska proizvodnja

Tokom oktobra 2015. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen pozitivan trend rasta industrijske proizvodnje. Tako je u periodu januar-okobar 2015. godine u poređenju sa istim periodom prethodne godine ostvaren rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,7%.¹ Posmatrano po sektorima najznačajniji doprinos rasta industrijske proizvodnje u periodu januar-oktobar 2015. godine ostvaren je u okviru prerađivačke industrije i rudarstva gdje su registrirane stope rasta od 2,5% odnosno 7,9%. S druge strane, doprinos sektora za proizvodnju električne energije bio je negativan usljed desetomjesečnog pada proizvodnje od 7,1%. Ako se industrijska proizvodnja u BiH u navedenom periodu posmatra po glavnim industrijskim grupama proizvoda vidljiva su povećanja proizvodnje u okviru trajnih proizvoda za široku potrošnju 7,1%, intermedijarnih proizvoda 4,1% i energije od 1,4%, dok je balago smanjanje proizvodnje od oko 1% registrirano u okviru kapitalnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju.

Grafikon 1: Industrijska proizvodnja u BiH za period januar-oktobar 2015. godine po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda-GIG

Izvor: BHAS

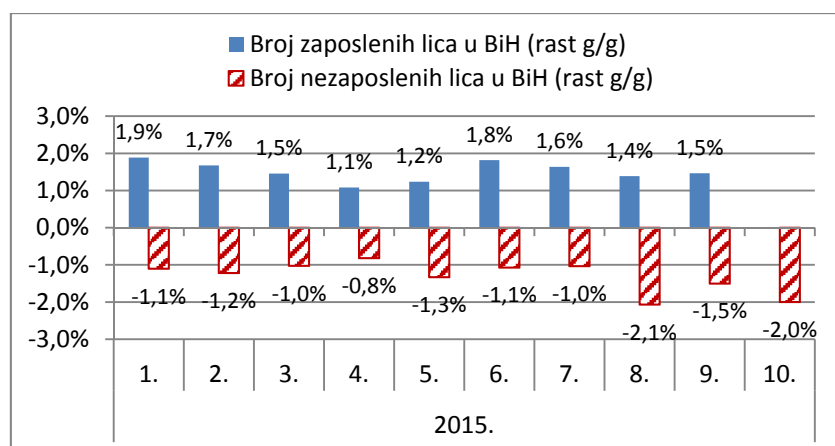
Posmatrano na mjesečnom nivou, desezonirani rast ukupne industrijske proizvodnje tokom oktobra u odnosu na septembar tekuće godine iznosio je 1,8%, što predstavlja najviši rast na mjesečnom nivou nakon januara kada je rast iznosio 2,8%. Posebno ohrabruje podatak da je najzačajniji doprinos ostvaren u okviru bh. prerađivačke industrije gdje je, u odnosu na septembar, registrirano povećanje proizvodnje od 4,5%. U sklopu prerađivačke industrije najviše stope raste ostvarene su u njenim izvozno orjentiranim granama kao što su proizvodnja hemijskih i farmaceutskih proizvoda, proizvodnja drveta, gotovih metalnih proizvoda, rezenih dijelova za automobile, namještaja i hrane, dok je najznačajniji pad u odnosu na prethodni mjesec zabilježen u okviru baznih metala. Pored prerađivačke industrije pozitivna stopa rasta od 1,3% zabilježena je u okviru rudarstava, dok je u sektoru za proizvodnju električne energije zabilježen pad od 5,8%.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za oktobar 2015. godine", 26.11.2015.

1.2. Tržište rada

Ukupna radna snaga u BiH u periodu I-IX 2015. godine je uvećana za 0,3% g/g, što je rezultat povećanja broja zaposlenih i smanjenja broja nezaposlenih lica. U BiH je u posmatranom periodu registrovano 710,3 hiljada zaposlenih lica, uz rast od 1,5% g/g. Područja djelatnosti sa najvećim brojem zaposlenih lica (prerađivačka industrija i trgovina na veliko i malo, popravaka motornih vozila i motocikala) su imala najveći doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih. Pored toga, povećanju ukupnog broja zaposlenih u BiH su značajno doprinijele i djelatnosti obrazovanje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti i djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći. Najbrži rast broja zaposlenih u posmatranom periodu je bio u djelatnostima poslovanja nekretninama.² Ukupan broj nezaposlenih lica u oktobru 2015. godine je smanjen za 2% g/g i iznosi 536,9 hiljada, a stopa nezaposlenosti u septembru je iznosila 43%.³

Grafikon 2: Stope rasta broja zaposlenih⁴ i nezaposlenih lica u BiH (poređenje sa istim periodom 2014. god.)

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD

Uporedo sa povećanjem broja zaposlenih u BiH je u I-IX 2015. godine registrovano minorno povećanje prosječne neto plate (0,1% g/g) koja iznosi 830 KM. Realni rast neto plate (0,9% g/g), je bio nešto veći zbog deflacije u 2015. godini. Stagnacija prosječne neto plate je rezultat skromnog rasta plata u većini područja djelatnosti, a u pojedinim djelatnostima je zabilježeno smanjenje neto plata kao što su građevinarstvo, poslovanje nekretninama i umjetnost, zabava i rekreacija (poređenje g/g).⁵

Prosječan broj penzionera u BiH u oktobru 2015. godine je uvećan za 1,4% g/g i iznosio je 648,7⁶ hiljada. U istom periodu prosječna penzija u BiH je iznosila 358⁷ KM i veća je za 0,8% u odnosu na isti period 2014. godine. Minimalne penzije u septembru 2015. godine se nisu mijenjale u odnosu na prethodni mjesec i iznose 326,2 KM u FBiH i 174,4 KM u RS.

² Stopa rasta od 12,6% g/g. Međutim, doprinos pomenute djelatnosti ukupnom rastu broja zaposlenih je bio znatno manji zbog malog udjela.

³ Administrativna stopa nezaposlenosti je izračunata kao odnos broja nezaposlenih lica i ukupne radne snage. Podatak se odnosi na septembar jer broj zaposlenih za oktobar nije objavljen u periodu pripreme Informacije.

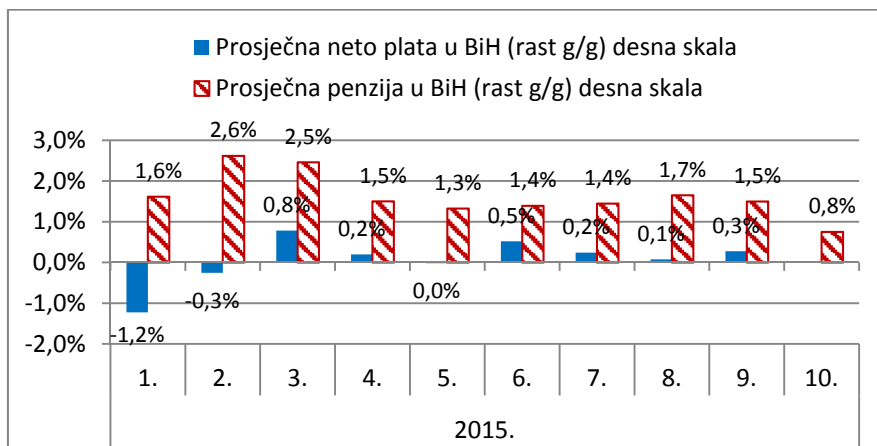
⁴ Podatak o broju zaposlenih za oktobar 2015. godine nije objavljen u periodu pripreme Informacije.

⁵ Pored pomenutih djelatnosti neto plate su smanjene i u djelatnostima informacija i komunikacija, hotela i restorana ali u manjem procentu.

⁶ Broj penzionera u BiH obuhvata sve penzionere koji su primili penzije iz Fonda PIO RS i Federalnog zavoda za MIO/PIO.

⁷ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta.

Grafikon 3: Stope rasta prosječne neto plate⁸ i penzije u BiH (poređenje g/g)

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

2.1. Indirektni porezi u BiH

U oktobru mjesecu 2015. godine, budžetski prihodi sa JR UIO, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga, bilježe godišnje smanjenje od 1,7% g/g. Smanjenje navedenih prihoda je posljedica rasta obaveza servisiranja vanjskog duga (2,7%), kao i smanjenja neto prihoda (0,7%) u posmatranom mjesecu. Prikupljeni neto prihodi su manji kao rezultat smanjenja prikupljenih prihoda od PDV i akciza tokom oktobra mjeseca.

U periodu januar - oktobar posmatrane godine navedeni prihodi su ostvarili godišnji rast od 8,2%, što je skoro dva puta više u odnosu na rast neto prihoda (4,3%) kao posljedica značajnog pada obaveza servisiranja vanjskog duga od 20,6% g/g. U posmatranom periodu prikupljeno je oko 4,4 milijardi KM neto prihoda od indirektnih poreza. Rast neto prihoda je posljedica povećanja prikupljenih bruto prihoda (2,2%) uz smanjenje povrata sa JR UIO (6,8%).

Kao i ranijih mjeseci, i tokom perioda januar - oktobar, sve kategorije prihoda na JR UIO su rasle. Ali, najviše uticaja na ukupan rast neto prihoda svakako imaju prihodi od PDV-a i akciza. Za prvih deset mjeseci 2015. godine prikupljeno je 2,7 milijardi KM neto prihoda od PDV-a, što je za skromnih 1,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Sa druge strane, PDV prihodi po osnovu poreskih prijava bilježe upola niži desetomjesečni rast od svega 0,9% prije svega zahvaljujući povećanju domaćeg PDV-a od 8,8% (uvozni PDV bilježi smanjenje od 0,8% g/g).

U istom periodu, po osnovu akciza, na JR je prikupljeno 1,2 milijarde KM neto prihoda. Rastu prihoda od akciza su doprinijele i domaće i uvozne akcize, mada su značajnije uvozne akcize (koje čine dvije trećine ukupnih akciza).

Najveći doprinos rastu prihoda od akciza su dali: uvozna nafta i naftni derivati (2,4 pp), domaći duvan i duvanske prerađevine (2,3 pp) i uvozne duvanske prerađevine (2,1 pp).

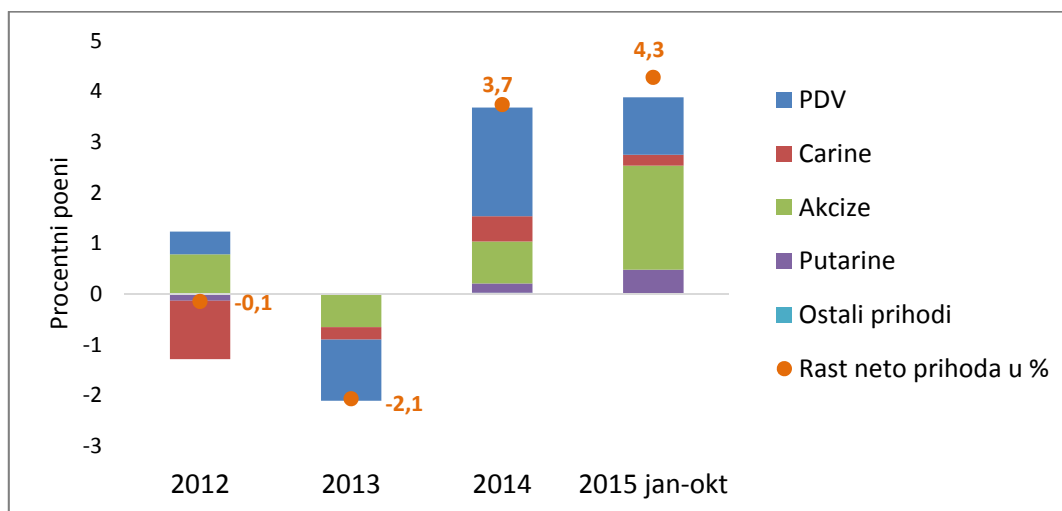
⁸ Podatak o neto plati za oktobar 2015. godine nije objavljen u periodu pripreme Informacije.

Tabela 1: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	2015 struktura	2015 jan-okt	2015 K1	2015 K2	2015 K3	avg	2015 sep	okt
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	2,2	3,4	4,7	1,5	-2,1	1,4	-4,6
Povrati	16,9	-6,8	5,0	-7,1	-10,5	2,6	-24,5	-22,4
Neto prihodi - prikupljeno	83,1	4,3	3,1	7,5	4,2	-2,9	8,3	-0,7
PDV	51,2	1,8	-2,3	8,4	1,5	11,3	11,8	-3,4
Carine	3,8	4,7	11,3	6,5	3,0	3,7	0,9	-9,6
Akcize	22,4	7,9	10,1	9,9	6,8	12,0	0,6	0,2
Putarine	5,0	8,2	5,9	9,4	10,4	6,4	18,8	3,1
Ostali prihodi	0,3	2,2	9,3	-4,6	1,3	0,3	7,2	9,5
Neusklađeni prihodi	0,4	335,3	241,2	149,8	-46,3	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	2,3	3,9	4,9	1,4	-1,1	1,6	-5,4
Minimalne rezerve	17,4	-6,8	4,5	-7,1	-9,7	4,9	-22,5	-23,9
Budžeti	82,6	4,4	3,8	7,9	3,9	-2,2	7,9	-1,3
Servisiranje vanjskog duga	8,2	-20,6	-10,1	-28,4	-26,2	37,8	-49,0	2,7
FBiH	5,3	-21,2	-10,2	-27,8	-29,4	34,9	-53,7	2,5
RS	2,9	-20,3	-10,1	-30,1	-23,8	42,2	-46,1	3,2
BD	0,0	177,9	87,3	1,6	4.301	...	4.796,7	9,1
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	74,4	8,2	5,8	17,0	6,8	-3,7	18,3	-1,7
Institucije BiH	11,9	0,5	0,0	1,6	0,0	0,0	0,0	-4,3
FBiH	40,1	10,6	9,1	23,5	7,1	-5,1	21,4	-2,3
RS	20,0	9,2	3,6	16,8	10,6	-2,7	26,3	0,8
BD	2,4	4,1	4,4	9,3	1,2	-2,9	-0,4	-0,9

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Grafikon 4: Doprinos rastu prihoda na JR UIO za jan-okt 2015. godine (u pp)

Izvor: UIO BiH

2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

U nadležnosti entitetskih poreskih uprava za prvih deset mjeseci tekuće godine je prikupljeno oko 5 milijardi KM prihoda od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i dr. prihoda, što je za 4,1% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Tabela 2: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH I-X 2015			RS I-X 2015			BiH I-X 2015		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2014	2015		2014	2015		2014	2015	
Direktni porezi	444,6	476,2	7,1	327,5	342,5	4,6	772,1	818,7	6,0
Porez na dohodak	237,3	244,5	3,0	187,0	184,4	-1,4	424,4	428,8	1,1
Porez na dobit	137,4	154,5	12,4	112,0	126,2	11,8	250,3	280,7	12,1
Porezi građana	68,8	76,3	10,9	16,2	17,7	9,5	85,0	94,0	10,6
Ostali porezi	1,0	1,0	-2,8	11,4	14,2	24,1	12,4	15,2	22,0
Ostale takse, kazne i naknade	399,3	466,4	16,8	265,4	286,4	7,9	664,7	752,8	13,2
Doprinosi	2.256,7	2.304,6	2,1	1.097,0	1.109,0	1,1	3.353,7	3.413,6	1,8
PIO	1.244,5	1.276,3	2,6	599,9	614,9	2,5	1.844,4	1.891,2	2,5
Zdravstvo	909,9	924,5	1,6	419,1	413,6	-1,3	1.329,1	1.338,1	0,7
Zapošljavanje	102,3	103,8	1,5	30,0	31,3	4,2	132,2	135,0	2,1
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	43,3	46,0	3,9	44,3	46,0	3,9
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	3,6	3,2	-11,3	3,6	3,2	11,3
UKUPNO	3.100,6	3.247,2	4,7	1.689,9	1.737,9	2,8	4.790,5	4.985,1	4,1

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Ukupno prikupljeni prihodi u nadležnosti PU FBiH su u istom periodu veći za 4,7%. Do ovog rasta doveo je rast svih glavnih kategorija prihoda. Jedino prihodi od ostalih poreza bilježe smanjenje, ali je njihov udio u ukupnim porezima neznatan.

U nadležnosti PU RS ostvaren je rast od 2,8% ukupnih prihoda. Nastavljen je negativan trend rasta prihoda od poreza na dohodak, kao i prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za zapošljavanje osoba sa invaliditetom iz ranijih mjeseci. Nakon nekoliko ranijih posmatranih perioda, kada su prihodi od raznih taksi, kazni i naknada bilježili smanjenje, za period januar - oktobar ponovo bilježe pozitivne stope rasta.

Posmatrano samo na nivou zadnjeg mjeseca ukupno prikupljeni prihodi bilježe skroman rast od 2,9% g/g, kao rezultat rasta prihoda u nadležnosti PU FBiH (4,3% g/g), dok prihodi u RS stagniraju (0,2% g/g). Kako su se kretale pojedine kategorije prihoda u entiteskim poreskim upravama može se vidjeti iz tabele ispod.

Tabela 3: Prihodi u nadležnosti entitetskih poreskih uprava u 10. mjesecu u milionima KM

Naziv prihoda	FBiH oktobar			RS oktobar			BiH oktobar		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2014	2015		2014	2015		2014	2015	
Direktni porezi	41,9	44,9	7,1	29,4	29,6	0,6	71,3	74,5	4,5
Ostale takse, kazne i naknade	43,5	50,3	15,5	31,3	30,8	-1,9	74,9	81,0	8,2
Doprinosi	233,7	237,7	1,7	108,2	108,9	0,6	341,9	346,6	1,4
UKUPNO	319,2	332,9	4,3	169,0	169,2	0,2	488,2	502,1	2,9

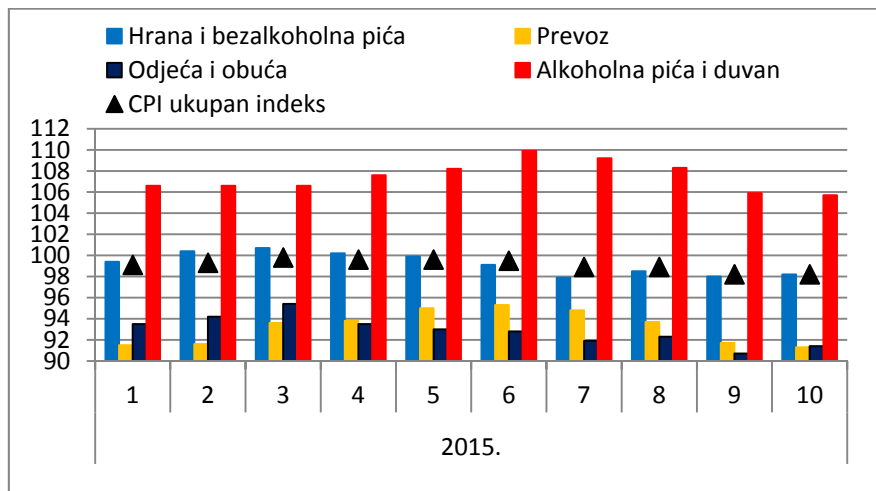
Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

3.1. Cijene – Indeks potrošačkih cijena (CPI)

U BiH je u periodu I-X 2015. godine zabilježena deflacija od 0,9% u poređenju sa istim periodom 2014. godine, dok je u oktobru deflacija iznosila 1,8% g/g. Smanjenja cijena nafte i hrane na svjetskom tržištu su imali glavni uticaj na razvoj cijena u BiH i EU. Cijena nafte na svjetskom tržištu je u oktobru iznosila 48\$/barel i smanjena je za 45% g/g, dok je cijena hrane niža za 14,4%.⁹ Kao i prethodnih mjeseci, najveća smanjenja cijena u oktobru u okviru CPI indeksa u BiH su bila u odjeljcima prevoza (8,7% g/g), odjeće i obuće (8,6%) te hrane i bezalkoholnih pića (1,8%). Suprotno, cijene su najbrže rasle u odjeljku alkoholnih pića i duvana (5,7% g/g).¹⁰

Grafikon 5: Indeksi potrošačkih cijena pojedinih odjeljaka CPI indeksa – poređenje g/g

Izvor: BHAS

3.2. Monetarni agregati

Nastavak rasta gotovine izvan banaka (9,1% g/g) i depozita koji ulaze u novčanu masu (8,6% g/g) rezultirali su iznosom ukupne novčane mase od 18,4 mlrd. KM što je za 8,7% veće poredeći s istim razdobljem prošle godine. Najveći doprinos rastu ukupne novčane mase dala je likvidnija komponenta novčane mase, tj. transakcijski novac (4,9 postotnih bodova), a zatim kvazi novac čiji je doprinos iznosio 3,7 p.b.

Za razliku od prethodnog mjeseca kad je zabilježen pad depozita banaka kod CB (-4,5% g/g), na kraju listopada 2015. godine zabilježen je rast od 5,1% g/g što je dovelo do bržeg rasta pričuvnog novca (7,5% g/g) u odnosu na mjesec ranije kada je zabilježena stopa od svega 2,6% g/g.

⁹ Izvor: MMF baza podataka (Crude Oil, simple average of three spot prices; Food Price Index).

¹⁰ Detaljnije o akcizama na cigarete i poskupljenju cigareta i duvana u Informacijama iz P1 2015. godine.

Tabela 4: Monetarni agregati (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)¹¹

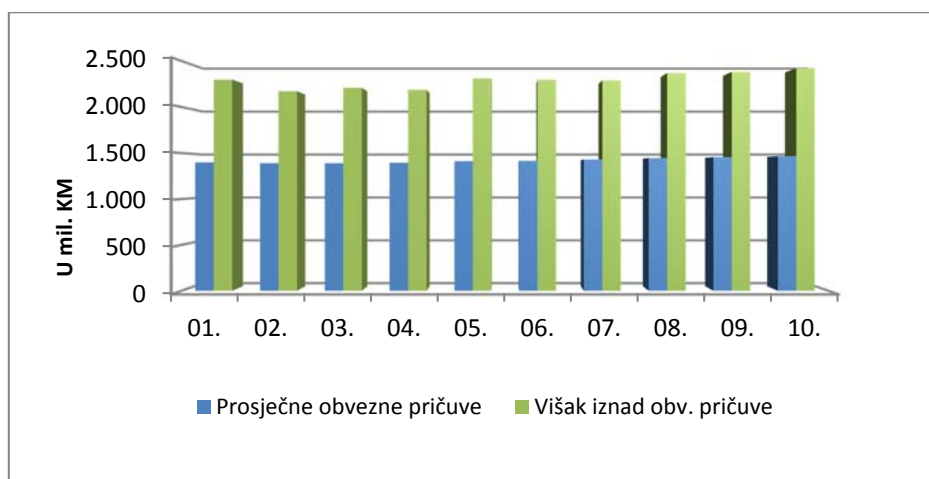
Razdoblje	Pričuvni novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	Novac u širem smislu (M2)
I. - X. 2015.	7.483	7.961	10.468	18.429
Stopa rasta g/g				
I. - X. 2015.	7,5%	11,7%	6,5%	8,7%

Izvor: CBBiH

3.3. Prosječna obvezna pričuva Centralne banke BiH

Kao što je prethodno navedeno, u listopadu je ponovno došlo do rasta depozita banaka kod CB, pa je prosječan saldo obveznih pričuva ponovno zabilježio pozitivan, iako nizak, godišnji rast od 2,9%. Na rast pričuva banaka zapravo ima veću utjecaj višak iznad obvezne pričuve koji je u prethodna tri mjeseca ima negativan godišnji rast. S druge strane, prosječne obvezne pričuve zadržale su pozitivan trend kretanja u svih deset mjeseci 2015. godine, mada nešto usporeniji poredeći s istim periodima godinu ranije. Prosječna stopa obvezne pričuve nije se mijenjala i iznosi 8,6%, dok implicitna stopa obvezne pričuve je nešto veća u odnosu na prethodne mjesece i iznosi 22,9%¹².

Grafikon 6: Struktura računa obveznih pričuva u 2015. god. (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Izvor: CBBiH

3.4. Devizne pričuve Centralne banke BiH

Ponovno je nastavljen dvoznamenkasti rast bruto deviznih pričuva od prije četiri mjeseca. Za deset mjeseci bruto devizne pričuve iznosile su 8,5 mlrd. KM i veće su za 11,0% u odnosu na isti period prošle godine. Na rast deviznih pričuva povoljno utječe rast robnog izvoza od 4,0 g/g i pad robnog uvoza od 1,6% g/g. Struktura deviznih pričuva nije imala značajnijih promjena u odnosu na prethodne mjesece. Inozemni vrijednosni papiri čine daleko najveći dio bruto deviznih pričuva. Detaljan pregled strukture dan je u tabeli ispod.

¹¹ Pričuvni novac (M0) čine gotovina izvan monetarnih vlasti, depoziti banaka kod monetarnih vlasti i prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti. Transakcijski novac (M1) čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti. Kvazi novac (QM) čine ostali depoziti u domaćoj valuti, prenosivi depoziti u inozemnoj valuti i ostali depoziti u inozemnoj valuti. M1 i QM čine M2.

¹² Prosječna stopa obvezne pričuve izračunata je kao odnos prosječne obvezne pričuve i osnovice za obračuna obvezne pričuve, a implicitna stopa obvezne pričuve izračunata je kao odnos prosječnog salda računa obveznih pričuva kod CBBiH i osnovice za obračuna obvezne pričuve.

Tabela 5: Devizne pričuve (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Godina	Mjesec	Zlato	Držanje SDR	Inozemna valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Bruto devizne pričuve
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...8
2015.	01.	213	5	84	1.988	0	5.505	7.795
2015.	02.	203	9	89	1.904	0	5.638	7.843
2015.	03.	205	9	97	1.202	0	6.284	7.797
2015.	04.	202	9	110	1.366	0	6.250	7.938
2015.	05.	204	7	120	1.397	0	6.324	8.051
2015.	06.	198	6	62	1.113	0	6.533	7.912
2015.	07.	188	7	71	1.064	0	6.880	8.209
2015.	08.	189	4	84	1.041	0	7.085	8.403
2015.	09.	187	4	95	628	0	7.363	8.276
2015.	10.	195	7	102	932	0	7.247	8.483
Stopa rasta g/g								
2015.	01.	23,9%	-94,3%	-30,0%	-19,5%	-	32,1%	11,0%
2015.	02.	11,1%	259,6%	55,0%	-3,7%	-	19,3%	12,9%
2015.	03.	16,9%	268,0%	33,8%	-20,1%	-	20,9%	12,1%
2015.	04.	15,2%	78,4%	18,5%	-10,9%	-	18,6%	12,1%
2015.	05.	18,0%	135,0%	7,4%	-1,5%	-	17,5%	13,6%
2015.	06.	8,1%	138,9%	3,9%	-22,7%	-	19,7%	10,8%
2015.	07.	4,5%	2,7%	-5,8%	-48,9%	-	33,8%	9,6%
2015.	08.	3,1%	-5,4%	-12,2%	-60,3%	-	47,9%	9,2%
2015.	09.	4,5%	1,9%	133,6%	-75,2%	-	47,7%	7,0%
2015.	10.	11,2%	-18,9%	96,1%	-59,0%	-	41,2%	11,0%

Izvor: CBBiH

3.5. Depoziti

Rast ukupnih depozita bio je nešto brži u odnosu na prethodna tri mjeseca i iznosio je 7,6% g/g. Ukupni depoziti dosegli su iznos od 16,3 mlrd. KM prvenstveno zahvaljujući rastu depozita stanovništva čiji doprinos je iznosio 4,6 p.b., a zatim i rastu depozita nefinancijskih poduzeća s doprinosom od 1,9 p.b., ostalih sektora (0,7 p.b.) i opće vlade (0,4 p.b.). Sektorska struktura ukupnih depozita dana je u tabeli ispod.

Tabela 6: Sektorska struktura depozita za deset mjeseci 2015. (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)¹³

Razdoblje	Ukupni depoziti	Depoziti stanovništva	Depoziti nefinancijskih poduzeća	Depoziti opće vlade	Ostali
I - X. 2015.	16.341,0	9.679,1	3.754,9	1.550,8	1.356,3
Stopa rasta g/g					
I - X. 2015.	7,6%	7,8%	8,4%	4,1%	8,1%
Učešće u ukupnim kreditima					
I - X. 2015.	100,0%	59,2%	23,0%	9,5%	8,3%

Izvor: CBBiH

¹³ Sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna i privatna poduzeća. Sektor opće vlade čine sve razine vlada u BiH. Za potrebe izrade Informacije ostali sektor čine: ostale financijske institucije, neprofitne organizacije i ostali, jer pojedinačno, ovi sektori imaju malo učešće u ukupnim depozitima, odnosno ukupnim kreditima.

3.6. Krediti

Na slab rast ukupnih kredita koji je zabilježen i na kraju listopada 2015. godine i iznosio 2,0% g/g najveći utjecaj ima negativan rast kredita sektoru nefinancijskih poduzeća unatoč boljoj ekonomskoj situaciji u zemlji poredeći s prošlom godinom. Jedan od razloga mogao bi biti da je učešće nekvalitetnih kredita pravnih osoba veće u odnosu na nekvalitetne kredite fizičkih osoba. Budući da se zaduživanje banaka prema inozemstvu smanjuje, a više se oslanjaju na domaće izvore financiranja (depoziti) vjerojatno je ponuda kredita za poduzeća nepovoljnija u odnosu na sektor stanovništva. Detaljan pregled strukture kredita kao i godišnje stope promjene dana su u tabeli ispod.

Tabela 7: Sektorska struktura kredita za deset mjeseci 2015. godine (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Razdoblje	Ukupni krediti	Krediti stanovništvu	Krediti nefinancijskim poduzećima	Krediti općoj vladi	Krediti ostalim sektorima
I - X. 2015.	17.238,5	7.793,5	8.216,8	1.139,8	88,3
Stopa rasta g/g					
I - X. 2015.	2,0%	5,3%	-1,9%	12,7%	3,2%
Učešće u ukupnim kreditima					
I - X. 2015.	100,0%	45,2%	47,7%	6,6%	0,5%

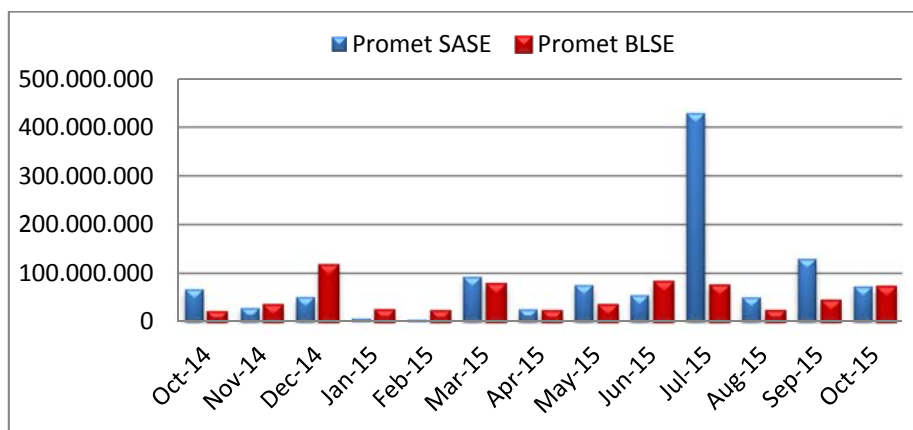
Izvor: CBBiH

3.7. Berze

Na Sarajevskoj berzi (SASE) u oktobru 2015. godine ostvaren je promet u iznosu od 72,8 miliona KM što čini 50,5% od ukupnog ostvarenog prometa na berzama u BiH. Koristeći infrastrukturu Sarajevske berze, u oktobru uspješno su završene 35. emisija trezorskih zapisa i 11. emisija obveznica Federacije Bosne i Hercegovine, čime je za emitenta prikupljeno ukupno 49,95 miliona KM što čini 68,6% ostvarenog prometa. Promet na SASE u oktobru je veći za 8,6% u odnosu na promet u istom mjesecu 2014. godine. Najveći promet u oktobru ostvaren je sa paketom dionica emitenta "Opresa" d.d. Sarajevo u iznosu od 18,3 miliona KM.

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) u oktobru 2015. godine ostvaren je promet u iznosu od 71,2 miliona KM što čini 49,5% od ukupnog prometa ostvarenog na berzama u BiH u ovome mjesecu. Od ovoga iznosa 56 miliona KM je ostvareno javnom ponudom obveznica RS što iznosi 78,6% ostvarenog prometa na BLSE u mjesecu oktobru. Promet na BLSE je veći 3,7 puta u odnosu na promet u istome mjesecu prošle godine. Najveći promet na BLSE u oktobru je ostvaren dionicama „Republika Srpska - izmirenje ratne štete 3“ u iznosu od 1 miliona KM.

Grafikon 7: Promet na SASE i BLSE

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet u mjesecu oktobru na obje berze (SASE i BLSE) u iznosu od 144,1 miliona KM je veći za 67,1% u odnosu na promet u istom mjesecu 2014. godine.

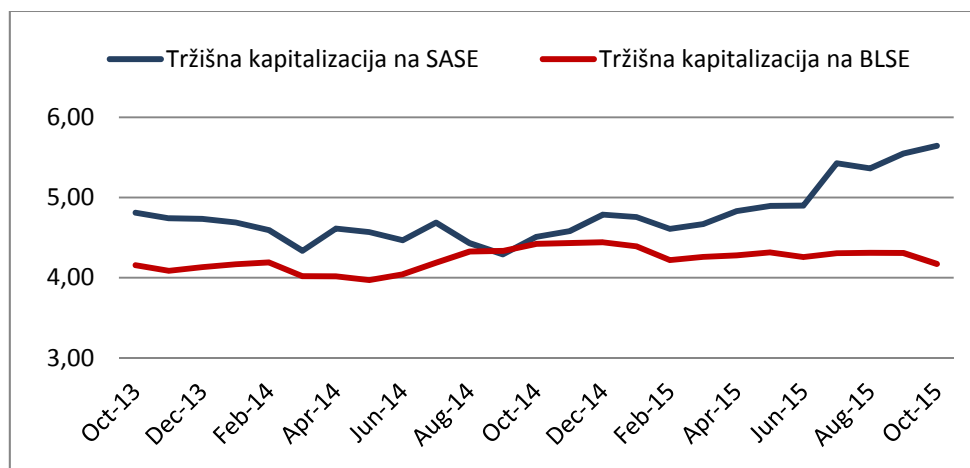
Tabela 8: Promet (u KM)

Period	SASE	BLSE	UKUPNO
Oct-13	9.917.688	18.532.555	28.450.243
Oct-14	67.059.604	19.175.257	86.234.861
Oct-15	72.831.018	71.286.877	144.117.895

Izvor: SASE i BLSE

Poredeći vrijednosti kapitalizacije na Sarajevskoj berzi (SASE) u oktobru 2015. godine sa vrijednostima u oktobru 2014. godine zabilježen je rast od 25,2%, i u ukupnoj kapitalizaciji učestvuje sa 57,5%. Kapitalizacija na Banjalučkoj berzi (BLSE) u oktobru 2015. godine bilježi pad od 5,6% u poređenju sa vrijednosti u mjesecu oktobru 2014. godine i učestvuje u ukupnoj kapitalizaciji sa 42,5%. Vrijednost kapitalizacije na obje berze (SASE i BLSE) u oktobru 2015. godine bilježi rast od 9,9% u odnosu na vrijednosti u mjesecu oktobru 2014. godine.

Grafikon 8: Kapitalizacija na SASE i BLSE (u mlrd. KM)

Izvor: SASE i BLSE

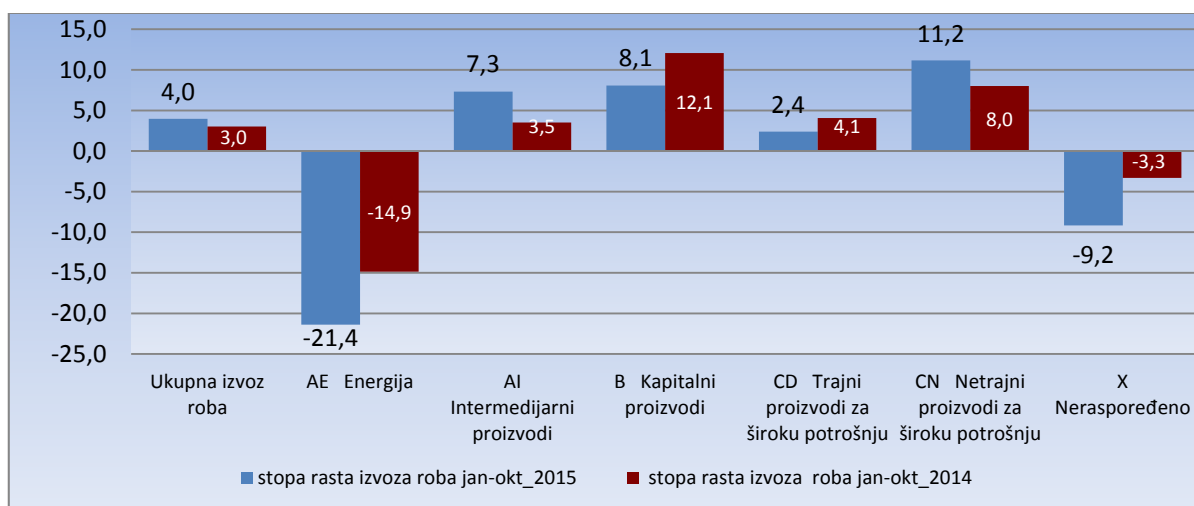
4. Vanjski sektor

U periodu januar-oktobar 2015. godine Bosna i Hercegovina je nastavila pozitivan trend u vanjskotrgovinskoj razmjeni sa svijetom što se manifestovalo kroz blago povećanje ukupne robne razmjene, nešto višu stopu rasta izvoza roba, smanjenje uvoza roba u manjoj mjeri, što je dovelo do značajnijeg smanjenja vanjskotrgovinskog robnog deficita i bolje pokrivenost uvoza izvozom u odnosu na isti period prethodne godine. Tokom navedenog perioda zahvaljujući jačanju izvozne tražnje u glavnim trgovinskim partnerima i povećanju proizvodnje u prerađivačkoj industriji Bosna i Hercegovina je ostvarila ukupni izvoz roba u vrijednosti od oko 7,5 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 4% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, ako se bh. izvoz roba posmatra na mjesečnom nivou može se konstatovati da je tokom oktobra nastavljen pozitivan trend rasta, s tim da je stopa rasta bila nešto niža od desetomjesečnog prosjeka i iznosila je 2,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Ako se bh. izvoz roba periodu januar-oktobar 2015. godine posmatra po glavnim industrijskim grupama proizvoda, izuzev kategorije energija gdje je zabilježeno smanjanje izvoza od oko 15% u

svim ostalim kategorijama zabilježen je rast izvoza pri čemu su respektivne stope rasta iznosile; netrajni proizvodi za široku potrošnju 11,2%, kapitalni proizvodi 8,1%, intermedijarni proizvodi 7,3% i trajni proizvodi za široku potrošnju 2,4%. Posmatrano po pojedinačnim proizvodima najviše stope rasta i samim tim najznačajniji doprinos rastu izvoza zabilježeni su prilikom izvoza mesnih proizvoda 72% (1,2 p.p), aluminijuma 10,5% (0,7 p.p), osnovnih hemijskih proizvoda 14,2% (0,6 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja i negativan doprinos rastu izvoza registrirani su u okviru nafte i naftnih derivata 47,5% (1,9 p.p), sekundarnih sirovina i otpada 21,9% (0,8 p.p) i sirovog željeza i čelika 11,4 (0,7 p.p).

Grafikon 9: Pregled bh. izvoza roba za period januar – oktobar 2015. god po GIG klasifikaciji

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Ako se bh. izvoz u periodu januar-oktobar 2015. godine posmatra po geografskoj strukturi evidentno je povećanje izvoza u zemlje EU od 3%, dok je rast izvoza u zemlje CEFTA-e bio nešto skromniji i iznosio je 2,1%. Sa stanovišta glavnih trgovinskih partnera u navedenom periodu došlo je do povećanje izvoza u Sloveniju 6,4%, Njemačku 6,1%, Italiju 2,1%, Austriju 0,7% i Srbiju 0,6%, dok je s druge strane došlo do smanjenja bh. izvoza u Hrvatsku od 1,9%. Ako se pak posmatraju doprinosi rastu bh. izvozu po tržištima, evidentno je da je najznačajniji doprinos rastu izvoza ostvaren na tržištima Truske (1,6 p.p)¹⁴, Njemačke (0,95 p.p) i Srbije (0,5 p.p), dok je najveći negativan doprinos rastu izvoza zabilježen prilikom plasmana bh. proizvoda na tržište Hrvatske (0,2 p.p).

Tokom prvih 10 mjeseci 2015. godine ukupni bh. uvoz iznosio je približno 13,2 milijardi KM što predstavlja smanjanje od 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je smanjenje u oktobru u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosilo 6,2%. Potrebno je također istaći da ovaj pad uvoza roba u oktobru pretstavlja nastavak trenda iz augusta i septembra tekuće godine kada su također registrirana smanjanje uvoza od oko 6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Ključni razlozi smanjenja uvoza u navedenom periodu su slabljenje finalne potrošnje, pad svjetskih cijena (ponajviše energenata i hrane), te bazni efekt iz prošle godine kada se desio nagli skok uvoza

¹⁴ U poređenju sa istim periodom prethodne godine najviša stopa rasta izvoza roba od 64% zabilježena je u okviru izvoza bh. proizvoda u Republiku Tursku koja se u posljednje dvije godine nameće kako sve važniji trgovinski partner Bosne i Hercegovine i tokom ove godine prešavši Crnu Goru zauzima 7. poziciju u okviru bh. izvoza.

roba¹⁵. U prilog ovoj tvrdnji idu i indikatori domaće tražnje kao što su oktobarsko smanjenje prihoda od PDV-a i pad prometa u maloprodaji.

Posmatrano po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda smanjenja su zabilježena u kategorijama energije 19,6% i kapitalnih proizvoda 1,6%, dok je ostalim kategorijama zabilježeno povećanje uvoza pri čemu je najveći rast registriran u okviru kategorije intermedijarni proizvodi i iznosio je 3,9% u odnosu na isti period prethodne godine.

Ako se bh. uvoz u periodu januar-oktobar 2015. godine posmatra detaljnije po proizvodima najznačajnija povećanja uvoza ostvarena su u okviru kategorija; prehrambeni proizvodi 15,2%, tekstil odjeća i koža od oko 4,5%, hemijski proizvodi od preko 4% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, smanjenje uvoza sirove nafte od 32% i rafinirane nafte i naftnih derivata od oko 16%, pri čemu treba imati u vidu i pad cijene nafte na svjetskom tržištu od oko 40% bio je ključni faktor smanjenja ukupnog uvoza u navedenom periodu. Geografski posmatrano, u periodu januar-oktobar 2015. godine došlo je do povećanja uvoza iz zemalja CEFTA-e od 7,2%, dok je uvoz iz zemalja EU porastao za 0,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri, u posmatranom periodu došlo je do povećanja bh. uvoza iz Srbije 7,7%, Italije 5,3%, Austrije 5,7%, Njemačke 3,4%, dok je smanjenje uvoza registrirano prilikom uvoza iz Rusije od preko 25%, Hrvatske 10,4%, dok je uvoz roba iz Slovenije stagnirao.

Tako je vanjskotrgovinski robni deficit za period januar-oktobar 2015. godine iznosio oko 5,7 milijardi KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine smanjen je za 8%. Ovo smanjenje vanjskotrgovinskog deficita poboljšalo je pokrivenost uvoza izvozom u BiH za oko 3 p.p, tako da je pokrivenost uvoza izvozom nakon prvih 10 mjeseci iznosila 56,7%.¹⁶ Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH za period januar-oktobar 2015. godine prikazan je u tabeli ispod:

¹⁵ Nagli skok uvoza desio se u istom periodu prethodne godine usljed povećanog uvoza roba nakon poplava koje su tokom maja 2014. godine zahvatile Bosnu i Hercegovinu.

¹⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom januar-oktobar 2015. godine", 20.11.2015. godine.

Tabela 9: Vanjskotrgovinska robna razmjena u BiH prema HS klasifikaciji za period januar-oktobar 2015. godine

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				BILANS				Pokrivenost uvoza izvozom
	I-X-2014		I-X-2015		I-X-2014		I-X-2015		I-X-2014		I-X-2015		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
UKUPNO	7.211.862	7.497.702	4,0	4,0	13.441.350	13.231.835	-1,6	-1,6	-6.229.488	-5.734.133	-8,0	-8,0	56,7%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG	85.783	160.204	86,8	1,03	375.371	426.106	13,5	0,38	-289.588	-265.902	-8,2	-0,38	37,6%
2 PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	123.545	161.888	31,0	0,5	593.338	641.429	8,1	0,4	-469.792	-479.541	2,1	0,16	25,2%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG	70.429	91.865	30,4	0,30	119.392	129.442	8,4	0,07	-48.962	-37.577	-23,3	-0,18	71,0%
4 PRAHAŠTARSKO PRAHAŠTARSKO	230.412	252.362	9,5	0,30	1.165.939	1.184.633	1,6	0,14	-935.527	-932.271	-0,3	-0,05	21,3%
5 PROIZVODI MINERALNOG	783.886	632.297	-19,3	-2,10	2.361.722	1.915.509	-18,9	-3,32	-1.577.836	-1.283.212	-18,7	-4,73	33,0%
6 PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE I LI SRODNIH	494.520	575.883	16,5	1,13	1.307.950	1.306.370	-0,1	-0,01	-813.430	-730.487	-10,2	-1,33	44,1%
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	208.439	239.597	14,9	0,43	805.198	843.629	4,8	0,29	-596.759	-604.032	1,2	0,12	28,4%
8 KOŠA I KRZNO	121.647	140.107	15,2	0,26	403.442	389.959	-3,3	-0,10	-281.795	-249.852	-11,3	-0,51	35,9%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVA	540.083	552.519	2,3	0,17	159.674	170.452	6,8	0,08	380.409	382.067	0,4	-0,03	324,1%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI	186.525	215.773	15,7	0,41	319.015	322.668	1,1	0,03	-132.490	-106.895	-19,3	-0,41	66,9%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	356.026	407.984	14,6	0,72	823.623	856.948	4,0	0,25	-467.598	-448.964	-4,0	-0,30	47,6%
12 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	569.005	542.209	-4,7	-0,37	285.297	293.235	2,8	0,06	283.707	248.974	-12,2	0,56	184,9%
13 KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA	51.764	45.991	-11,2	-0,08	255.035	270.482	6,1	0,11	-203.271	-224.491	10,4	0,34	17,0%
14 BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGOI	10.931	10.625	-2,8	0,00	11.722	10.523	-10,2	-0,01	-791	102	-112,9	-0,01	101,0%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH	1.462.375	1.399.366	-4,3	-0,87	1.249.030	1.290.389	3,3	0,31	213.345	108.977	-48,9	1,68	108,4%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I	788.324	851.000	8,0	0,87	1.894.258	1.795.594	-5,2	-0,73	-1.105.935	-944.594	-14,6	-2,59	47,4%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI	257.559	268.590	4,3	0,15	865.877	903.659	4,4	0,28	-608.318	-635.069	4,4	0,43	29,7%
18 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI	14.176	16.117	13,7	0,03	152.565	184.054	20,6	0,23	-138.390	-167.937	21,4	0,47	8,8%
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I	68.295	89.001	30,3	0,29	5.024	5.183	3,2	0,00	63.271	83.818	32,5	-0,33	1717,2%
20 RAZNI PROIZVODI	788.057	844.188	7,1	0,78	287.468	291.552	1,4	0,03	500.589	552.636	10,4	-0,84	289,5%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	80	117	45,7	0,00	369	139	-62	0,00	-350	50	-114	-0,01	84,2%
98 NERAZVRSTANO	1	1			39	0			-38	1		0,0	

Izvor: Agencija za statistiku BiH

5. Strane direktne investicije

Prema podacima Centralne banke BiH objavljenim u platnom bilansu za pola godine strane direktne investicije iznose 484,2¹⁷ mil. KM što je više za 5,5% u odnosu na prvo polugodište prošle godine. Ulaganja u drugom kvartalu 2015. godine su iznosila 280,9 miliona KM i ona su veća u odnosu na ulaganja u drugom kvartalu prošle godine za 29%.

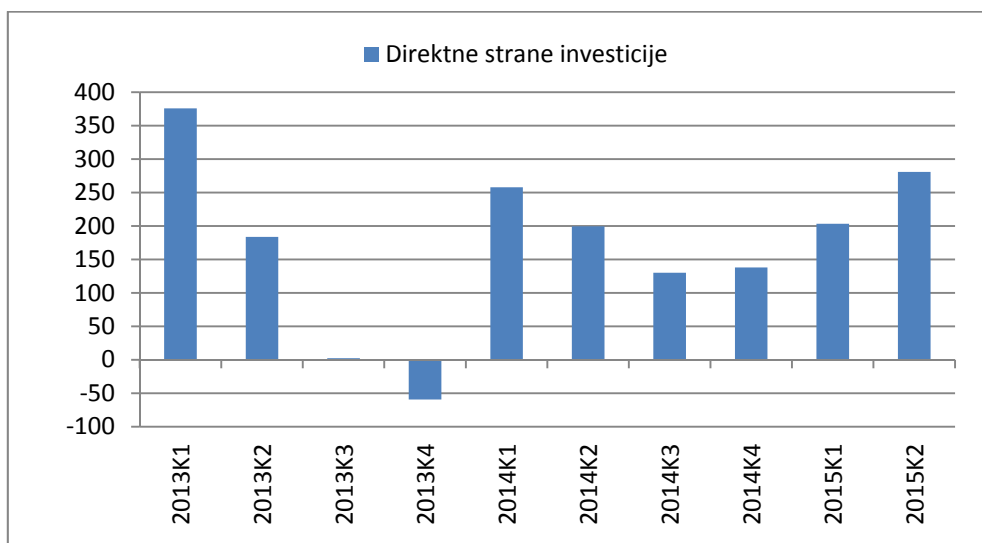
Tabela 10: Ulaganja po kvartalima prema platnom bilansu CBBiH u 2013, 2014, 2015. godini

U mil. KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2013.	375,8	183,9	2,4	-59,5	502,7
2014.	258,0	199,5	130,1	138,1	725,6
2015.	203,3	280,9			

Izvor: Platni bilans BiH, CBBiH

¹⁷ Na osnovu druge metodologije prikupljanja podataka u iznos su uvrštene zadržane zarade koje su dio SDI.

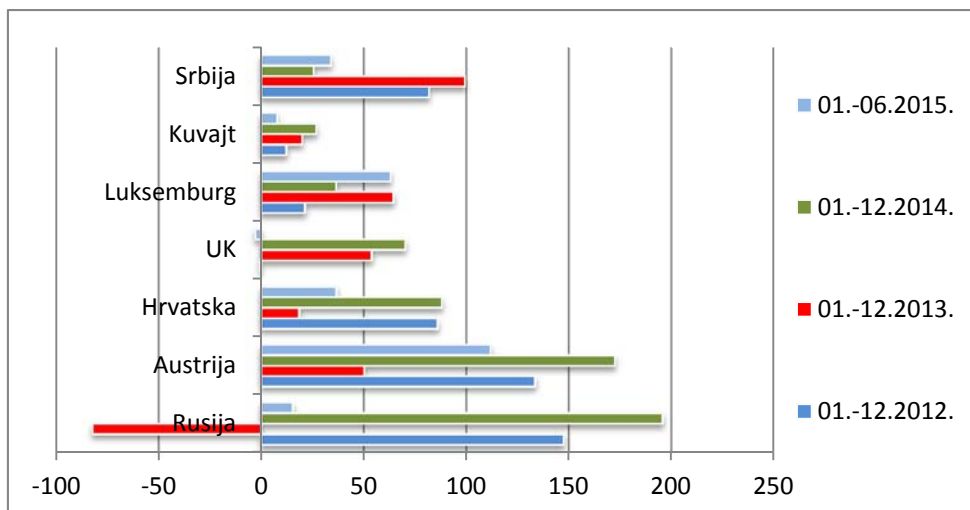
Grafikon 10: Ulaganja po kvartalima u 2013, 2014. i 2015. godini

Izvor: Platni bilans BiH, CBBiH

Prema dostupnim podacima iz CBBiH (bez zadržanih zarada) za pola godine, najviše je ulagano u trgovinu 103,9 mil. KM, prerađivačku industriju 20,6 mil. KM, telekomunikacije 64,7 mil. KM, finasijske djelatnosti i osiguranje 28,6 mil. KM. Ulaganja u rudarski i energetski sektor, koji se uglavnom odnose na započete velike projekte, predstavljaju gotovo trećinu SDI u prvom polugodištu. Gledajući strane direktne investicije prema zemlji porijekla najviše je bilo ulaganja iz Austrije 111,9 mil. KM, Luksemburga 63,2 mil. KM i Hrvatske 36,7 mil. KM. Najveće povlačenje kapitala je bilo u Francusku 40,6 mil. KM i Slovačku 17,4 mil. KM.

Grafikon 11: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama i godinama (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je (11.09.2015. godine) Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting B sa stabilnim izgledima.